

при проведенні платежів. В основному контроль здійснюється за цільовим витрачанням бюджетних коштів розпорядниками та одержувачами з метою недопущення порушення норм бюджетного законодавства. Тому, при здійсненні касових видатків органами казначейства перевіряються бухгалтерські та інші фінансові документи, які підтверджують законність проведення витрат. Коли буде виявлено порушення, то тоді складається попередження про неналежне виконання норм бюджетного законодавства і ставиться вимога щодо усунення такого порушення.

Отже, якісно та ефективно організована діяльність органів казначейської служби щодо контролю за дотриманням норм бюджетного законодавства сприяє забезпеченню своєчасному і повному надходженню доходів до різних бюджетів та, в свою чергу, законності й своєчасності фінансування усіх заходів, які передбачені у видаткових частинах бюджетів.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний Кодекс України: Закон України від 8.07.2010 р. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2856-17>.
2. Положення про Державну казначейську службу України: Постанова кабінету міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 215. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-п..>
3. Стоян В. І. Русін В. М. Казначейська система виконання бюджету : навчальний посібник. Тернопіль : Астон, 2015. 372 с.

Свиренчук Ольга Миколаївна
Студентка I курсу магістратури
Західноукраїнського національного університету

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ В РЕГІОНАХ

Проведений аналіз перших результатів адміністративно-територіальної реформи, отриманих від імплементації новацій у частині бюджетної

децентралізації, дозволяє говорити як про їх позитиви, так і низку ризиків. На нашу думку, критеріальним позитивом здійснених реформ є її спрямованість на подолання патерналістської моделі міжбюджетних відносин в Україні та стимулювання територіальних громад до ефективного використання власного соціально-економічного потенціалу. Водночас здійснені кроки несуть низку ризиків як локального, так і національного рівня. До основних з них належать такі:

- ризик поглиблення внутрішньо регіональних і міжрегіональних асиметрій соціально-економічного розвитку територій: диференціація потенціалу окремих громад обумовлює нерівномірність темпів їх розвитку, яка може бути поглиблена невідповідним використанням податково-бюджетних інструментів. Для прикладу, включення акцизного податку до доходів місцевих бюджетів спонукало до посилення внутрішньо регіональних асиметрій, адже значно вищі надходження від нього отримали бюджети громад, що розташовані у приміській зоні чи в зоні автотранспортних магістралей. Такі громади традиційно характеризуються значно більшими власними доходами бюджетів, а отже і можливістю фінансувати проекти розвитку своїх територій. Натомість економічно слабкі території практично позбавлені доходів від введення акцизного податку;

- наявність протиріччя між необхідністю регіональним органом управління регулювати процеси внутрішньо регіональної диференціації та втратою ним частини функцій і контролю над фінансовими потоками й рішеннями територіальних громад. Зазначене вимагає перегляду ідеології регіональної політики та визначення дієвості її інструментів у нових умовах;

- ризик зниження якості суспільних послуг, що надаються у слаборозвинутих громадах з низьким рівнем бюджетних доходів. Відсутність «ефекту масштабу» в малих громадах обумовлює подорожчання суспільних послуг для їх мешканців. Водночас кошти, що передаються для фінансування суспільних послуг у вигляді субвенцій, не враховують цього і не покривають витрат на їх надання. Відсутність достатнього власного бюджетного ресурсу на

дофінансування витрат у слаборозвинутих громадах спонукатиме до зниження якості суспільних послуг.

Виникнення низки проблем і ризиків під час імплементації сучасних реформ значною мірою обумовлене відсутністю системного підходу до їх реалізації. Окреслені ризики не мають стати перешкодою для реалізації бюджетної децентралізації та адміністративно-територіальної реформи, а мають враховуватись на подальших її етапах для їх нівелювання.

Неефективна бюджетна децентралізація може зумовити дисонанс між перерозподілом доходів і макроекономічною стабільністю, соціальною справедливістю чи економічною ефективністю. Ці суперечності в економічній теорії дістали назву «дилема трикутника» через складність прийняття рішення, яким загальнонаціональним цілям надати пріоритетного значення.

Інші ризики пов'язані з необхідністю перегляду меж адміністративно-територіальних одиниць, коли можливий політичний спротив локальних еліт із перспективою залучення на свою підтримку широкої громадськості через побоювання втратити статус та інфраструктурні переваги [1, с. 49].

Надмірна децентралізація за умов фінансово-економічної нестабільності (кризи) теж здатна спричинити домінування локальних інтересів над регіональними чи навіть державними, що призведе до відмінностей у цілях державної та регіональної політики щодо реалізації бюджетної політики, пріоритетах і, як наслідок, до ускладнення при виконанні функції стабілізації та перерозподілу доходів, зменшення ефективності й посилення диференціації регіонального розвитку.

Передача повноважень і бюджетна децентралізація вигідні регіонам із високим рівнем доходів, де попит на суспільні послуги й надалі зростатиме, а самі регіони ставатимуть сильнішими. В цьому випадку виникає небезпека поглиблення диспропорцій економічного та соціального розвитку територій у разі скорочення субвенцій у межах політики регіонального розвитку.

Одночасне проведення бюджетної децентралізації та адміністративної реформи з укрупнення органів базової ланки системи державного управління

здатне спричинити ризики, обумовлені «ефектом масштабу», коли за можливого загального скорочення витрат та збільшення кількості наданих послуг і зменшення їх вартості може порушитись оптимальне співвідношення розміру адміністративно-територіальної одиниці та ціни/якості суспільної послуги, що унеможливило забезпечення максимального соціально-економічного ефекту.

Є ймовірність, що посилення бюджетної децентралізації матиме негативні наслідки: якщо за надану суспільну послугу не можна отримати належну плату, її надаватимуть не в повному обсязі й виникне дисбаланс між тими, хто платить, і тими, хто користується послугою.

Крім фінансових ризиків виокремлюють також управлінські ризики, коли низька кваліфікація управлінського апарату органів місцевого самоуправління, превалювання їхніх особистих інтересів над суспільними, формування місцевих бюджетів без урахування цілей і завдань розвитку територій здатні спричинити зменшення можливостей децентралізації та зниження ефективності розвитку. На загальний низький рівень компетентності службовців місцевого самоврядування вказує їхній середній рівень освіти: традиційно лише близько двох третин з них мають вищу освіту, а в деяких, переважно аграрних областях, – трохи більше половини.

Поглиблення бюджетної децентралізації може зумовити горизонтальну бюджетну конкуренцію між регіонами та горизонтальний дисбаланс.

Імовірно послаблення державного контролю органів місцевого самоврядування на регіональному рівні в умовах слабкості інститутів громадянського суспільства поза межами великих міст. Можливе почастищення порушень українського законодавства у процесі діяльності органів місцевого самоврядування.

Спостерігатиметься посилення партикуляристських тенденцій в областях, а саме легітимізація в суспільній свідомості претензій регіонів на право суб'єктності їхніх політичних інтересів (що суперечать загальнонаціональним) через посилення регіональної ідентичності, отримання розширеної ресурсної бази, утворення територіальних комплексів, боротьба за бажаний обсяг

повноважень, збереження інерції щодо відповідальності центральних органів за негативні явища в розвитку країни [1, с.50].

Успішне впровадження бюджетної децентралізації можливе за достатнього обґрунтування її економічної доцільності, створення оптимальної структури доходів і видатків місцевих бюджетів та дієвих нормативно-правових актів у сфері цих реформ [1, с.51].

Бюджетна децентралізація є основною умовою децентралізації влади, становлення результативної системи місцевих фінансів і, що найважливіше, дієвим організаційно-економічним засобом державного регулювання регіонального розвитку країни. Реформування бюджетної системи шляхом децентралізації стимулює регіони до фінансової автономії, пошуку додаткових фінансових джерел на місцях, активізації збільшення власного потенціалу регіонів, ефективного і цільового використання бюджетних коштів, збалансування потреби на фінансові ресурси з реальними можливостями регіонів.

Незважаючи на те, що відповідно до традиційних уявлень, оптимальним для будь-якої країни є превалювання податкових надходжень у структурі доходів бюджетів усіх рівнів, значні резерви нарощування фінансових ресурсів місцевого самоврядування закладені також у підвищенні ефективності управління майном комунальної власності, зменшенні масштабів зловживань у цій сфері.

Згідно чинного законодавства, органи місцевого самоврядування мають право передавати об'єкти комунальної власності в оренду, а також можуть його продавати. Проте, процедури проведення таких дій недостатньо регламентовані, а в багатьох територіальних громадах відповідні правові акти, які регламентують процес передачі майна в оренду чи його продаж взагалі відсутні. Внаслідок цього, частими є випадки, коли комунальне майно передається в оренду за заниженими ставками, або ж без дотримання умов конкуренції. Внаслідок цього громада втрачає значні доходи. Ще більш неприйнятно, коли комунальне майно продають з порушенням вимог конкуренції, наближеним до представників влади структурам, внаслідок чого не тільки бюджет недоотримує доходів, але й громада

безповоротно втрачає свою власність. Окремі органи самоврядування практикують встановлення занижених ставок орендної плати, незважаючи на те, що об'єкти комунальної власності можуть бути розташовані у комерційно привабливих районах міста, що взагалі нелогічно з точки зору захисту інтересів громади. Зниження розмірів орендної плати може проводитись під надуманими причинами підтримки громадських організацій чи сприяння підприємству.

Вирішити ці проблемні моменти може забезпечення прозорості процедур передачі комунального майна в оренду, відкритість інформації про рух об'єктів комунальної власності, орендарів та умови оренди. Необхідно у правовому порядку закріпити правило про виключно конкурентні умови передачі майна комунальної власності в оренду із застосуванням індикативних цін, визначених на основі аналізу середньо ринкових ставок орендної плати на комерційну нерухомість у даному населеному пункті чи територіальній громаді. Крім цього, варто рекомендувати територіальним громадам створити спеціалізований веб-портал – інтегровану систему управління комунальною власністю, де були б зручній для сприйняття формі відображені дані щодо об'єктів такої власності, термінів оренди та строків її закінчення, умов оренди та інші дані. Окремо доцільно було б відображати інформацію про вільні об'єкти комунальної власності, які не перебувають в оренді, строки проведення аукціонів, умови участі у них та орієнтовні розміри орендної плати. Впровадження такого ресурсу із застосуванням сучасних інформаційних технологій забезпечило б високий рівень прозорості управління комунальною власністю та, ми впевнені у цьому, дало б можливість значно збільшити надходження до місцевих бюджетів.

Комплексне впровадження цих пропозицій дозволить посилити фінансову базу місцевого самоврядування, що позначиться на рівні соціально-економічного розвитку територій, дасть можливість органам місцевого самоврядування ефективно виконувати функції, необхідність реалізації яких з'явилася в процесі реформування економіки країни на всіх рівнях територіально просторового розвитку.

Список використаних джерел:

1. Кузькін Є.Ю. Вплив децентралізації на розвиток регіонів. *Наукові праці НДФІ*. 2016. № 3 (76). С.39-53.

Секрет Олександр Вікторович
Головний спеціаліст з питань запобігання та виявлення корупції
Головного управління Державної казначейської служби України
у Київській області

РОЛЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ КАЗНАЧЕЙСЬКОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ В УПРАВЛІННІ ПУБЛІЧНИМИ ФІНАНСАМИ

Забезпечення соціально-економічного розвитку України та проведення швидких економічних реформ є недосяжною ціллю без ефективно функціонуючої системи управління публічними фінансами. В останні роки в Україні актуалізується проблема планування та управління публічними фінансами. Результативність управління публічними фінансами нині залежить не тільки від прийняття управлінських рішень суб'єктами управління бюджетною системою, але й від діяльності органів оперативного управління бюджетними коштами, до яких відноситься і Державна казначейська служба України. Діяльність Казначейства України спрямована не тільки на виконання операцій, які пов'язані із зарахуванням та використанням публічних коштів на визначені цілі, але й на адміністрування фінансових потоків в межах єдиного казначейського рахунку.

З метою усунення дублювання повноважень між центральними органами виконавчої влади, оптимізації їх діяльності та підвищення ефективності управління публічними коштами Указом Президента України за № 1085 від 09.12.2010 р. «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади» [3] Державне казначейство України, як орган, було ліквідовано та натомість було утворено як правонаступника Державну казначейську службу України.

У «Положенні про Державну казначейську службу України» [2], яке було